

## Picok

Abban az időben volt egy visszatérő álmom – meséli nekem Zdravko Fabijan horvát költő barátom –: öreg történész ismerősömet láttam, arcáról lerohadó hússal, kihullott hajjal, kátrányszínű rongyokban, ahogy kiásták a gödörből, amibe több hónappal azelőtt belelőtték húsz társával együtt... Buszon utaztak, leszállították őket a szerb katonák, egy gödör szélére állították, és egyetlen gépfegyver-sorozattal leterítették mind... Ott voltam a „tömegsír” feltárásánál: kificamodott végtagok, koponyák gyér, pókhálószerű hajjal, szakállal, fehér csontokon foszló inak, földdel betömődött szemgödörök, a csontvázakon rothadó agyag- és kátrányszínű rongyok... Mindegyik hullamellé odatűztek egy számot, aztán beengedték a gödörbe a rokonokat, ismerősöket, megkezdődött az azonosítás... Asszonyok guggoltak töprengve büzlő, rohadó tetemek mellett, próbálták ráismerni férjükre, fiukra... Én Jurenc doktort felismertem... pontosabban: nem őt... csak sejtettem, hogy a professzor... valahogyan az irreálisan nagy koponya, az arisztokratikus testtartás, a vállak, a fej és a nyak viszonya... mintha sikerült volna megőriznie a lövés pillanatában és itt a gödörben is... belenyúltam zakójának bal felső zsebébe és megtaláltam a jegyzetfüzetét...

Álmomban is így ült, ezzel a csak rá jellemző fej-tartással, kissé talán görnyedtebben a megszokottnál a fekete asztal mellett, előtte a penészes jegyzetfüzet és írt bele... írt bele, görnyedt háttal, lendületesen, a kilótt ablakon át bezúduló erős fényben... Egy megcsonkított madár volt csontkezében, görcsösen markolta a madárkoponyát, a madár csőrével karmolta füzetébe a kalligrafikus betűket, az egyenletes sorokat... a madár csőréből vér szivárgott, azzal írt...

Mindig verejtékben úszva, zokogva ébredtem. Agyon akartam ütni álmomban a professzort, ilyenkor a megcsonkított madár rémülten felnézett rám a csontmarokból, mint aki azt kérdezi: most mi lesz velem?... de fölébredtem még mielőtt lesújtottam volna a doronggal... Üvöltve, verejtékezve ébredtem mindig a szétlőtt házban, az egyre szennyesebb rongyok között. Már hónapok teltek el, azt mondták: véget ért a háború, de képtelen voltam elhagyni... tudtam, hogy meg fogok örülni, el fogok pusztulni, de képtelen vol-

tam elhagyni a házat, kilépni a romos falak közül... Ültem az ágyam szélén és néztem az üveg- és keret nélküli ablaknyíláson át a zöldülő kertet, az esőket és a tűző napsütést, a hajnalokat és az alkonyokat... hallgattam a madárhangokat, a kutyák ugatását... keveset fogtam föl szépségükből, inkább csak érzéseim tompítását, idegeim megnyugtatót, valamiféle feloldozást vártam ettől a monoton színjátéktól... aztán elhanyagoltam, és megint ott ült a fekete asztal mellett kátrányszínű rongyaiban a halott professzor és írt a vérző madárral...

Egyik reggel úgy éreztem: ez az utolsó napom..., nem bírom tovább..., még nem tudtam, hogyan, de éreztem: ma véget ér..., ott ültem az ágyam szélén vacogva..., már hang sem jött ki a torkomon, könny sem csordult ki a szememből..., csak meredten néztem a napfelkelte fényjátékait, és arra gondoltam: annyi erőm sincs, hogy kiagyaljam végemet..., és ekkor megjelent az ajtónyílásban egy kakas..., látomásnak hittem: a falak fekete keretében, fényglóriásan és peckesen megjelent egy lobogó taréjú, ragyogó tollú vörös izlandi kiskakas..., szaggatott nyak- és fejmozdulatokkal körülnézett, emelte szép sárga lábát, emelte..., és lépett..., lassan, megfontoltan beljebb lépett, rezgett kékkel és feketével díszített éke: ívesen visszahajló farktollai..., forgatta fejét, lépkedett és kotyogott... Nem tudtam megmozdulni... Mintha valaki szólítana..., nem is..., mintha valaki szólna hozzám... Évek óta nem volt ebben részem.

Felálltam. Elindultam... Amióta hazajöttem, most léptem ki először a kertbe..., a forráság majdnem lesújtott, a fogam vacogott, mintha lázas lennék, de mentem..., lépkedtem a magas fűben..., jött utánam a Picok. Így neveztem el..., nem nagy találmány, hiszen a picok szó horvátul azt jelenti: kakas..., pontosabban: kanyók..., Picoknak neveztem el, kézenfekvő volt, fáradt agyamnak kényelmes. Kimentem a göréhez..., mívesen megmunkált, gótikus építmény (...) egy pillanatra megjelent előttem az apám, ő ácsolta, faragta léceit..., nagy meglepetésemre kukorica volt bőven..., kivettem egy csövet, lemorzsoltam belőle egy marék magot és Picok elé szórtam. Jóízűen csipegette, aztán amikor elfogyott, oldalvást rám emelte kerek aranybarna szemét..., adtam neki még...

Picok is ott aludt a szobámban, az ágyam támláján. Már kijártam a kertbe, elővettem a rozsdás szerzőségeket, lekaszáltam a gazt, kisöpörtem a szobát..., már nemcsak a régi lekvárokat ettem..., főztem babot, lencsét... Nappal derékig levetkőztem, kimostam az ingemet, az ágyneműmet..., de éjszaka még mindig kísértettek az álmok..., nappal a fények, a zöld, a szerzősége..., gőzök, száradó ruhák, sárga magok, vörös tollak..., éjszaka nyirkos sötétség, kátrányszínű rongyok, szuvas csontok, penészes lapok, megcsonkított madár...

Egyik éjjel különös dolog történt. Még ma sem tudom rá a pontos magyarozatot. Napközben sokat dolgoztam, fáradt voltam, könnyen és gyorsan elaludtam a tiszta ágyneműben..., aztán megint ott ült Jurenc doktor egy gyertya fényénél jegyzetei fölé hajolva és írt a vérző madárral..., felüvöltöttem és rárontottam..., de most nem doronggal, hanem késsel..., késsel rohantam felé és ordítottam, szúrtam, vágtam, kaszabolgtam..., észre sem vettem, hogy a történész professzor már nincs sehol..., láthatatlan ellenségeimet akartam lemészárolni..., és talán magamat..., aztán egyszerre csak azt éreztem, hogy valami a mellemnek csapódik... Hanyatt vágódtam. Picok volt az, a mellemen állt, rikoltzott és vadul csapkodott a szárnyaival. Felültem. A kés több méterrel arrébb, mellettem vértócsa, tollak..., kis tálkába kanalaztam a vért, és a tollakkal együtt az asztalra tettem..., és írni kezdtem..., írtam egy régi határidőnaplóba..., kiválasztottam a legvastagabb tollat, a vérbe mártottam és azzal írtam:

DRAŽEN HORVAT ZLATKO IVKOVIĆ  
ŽELJKO BALALA PETAR BUIĆ  
ZVONIMIR KARDO ŽELJKO BABEC  
IVAN HOJSAK JOSIP JURENEC

DAVID PISKOR DRAŽEN BANIČEK  
DARKO OZMEC MIROSLAV BLAŽEK  
IVAN PEHARDA NENAD SOŽEC  
ANDRIJA PALFI GORAN PLAVEC

Kakaskukorékolást hallottam. Az asztalra borulva feküdtem. Hirtelen teljesen józannak éreztem magam, de megrémített a véres toll..., felugrottam és vizsgálgatni kezdtem Picokot, de azon kívül, hogy elveszítette néhány díszes farktollát, nem volt semmi baja. Ahogy a tollai közt babráltam, észrevettem a csuklómmon egy vágást, abból szivárgott a vér. Letéptem egy csíkot a lepedőből és bekötöttem a sebemet. Az asztalon ott hevert a nyitott határidőnapló és vörös betűkkel tizenhat név volt beleírva..., halott bajtársaim nevei...

Ettől a naptól kezdve újra írtam..., napokon át írtam..., azt hittem verseket írok..., ma sem tudom..., lehet, hogy versek voltak..., halott bajtársaim nevei:

MIRKO KOPA LEON BRODARIĆ  
IVAN KUKEC ZDRAVKO IVAČIĆ  
ANTUN KI RENATO DUBRAVEC  
ŽELJKO KORDIĆ MATIJA OKEC

DRAGAN NOGIĆ STJEPAN KUZMINSKI  
STEVO KOVAČ DRAŽEN SALVARI  
JOSIP BADUN ŽIVKO ANTOLIĆ  
IVAN CIMERMAN ZLATKO ZUBIĆ

Azóta sem tudok mást..., csak ezeket..., ezeket a neveket... De a meggyilkolt történelemprofesszor soha többet nem jelent meg álmomban...

Néztem Fabijan arcát, riadt madártekintetét. Vártam. Előttünk egy félüveg vörösbor, két üres pohár. Láttam, hogy nincs több mondanivalója. Töltöttem.

